

Vidljivost nevidljivog...

Za one koji se prvi put susreću s makedonskim slikarom Jansenom Čaparom, iz malog začaranog mjesta Nerezi-Skopje (slavni manastir Sv.Pantelejmona s jedinstvenim bizantijskim freskama iz 12.st.), valja odmah naglasiti da je riječ o umjetniku koji je krenuo u neizvjesnu stvaralačku avanturu pred puna tri desetljeća slijedeći bajkovite pejzaže koji su ga okruživali, daleko do poticaja filma ili novih medija. Kao umjetnik, koji je u Splitu već imao tri uspjele prezentacije, svakom svojom novom izložbom predstavlja javnosti i jedan novi program koji, ako se pogleda njegov dosadašnji opus, čini specifičnu konstelaciju u kojoj radoznali istraživač može prepoznati dijelove svakog od ranijih programa koji ovdje skupljeni predstavljaju dio općeg plana u kome umjetnik realizira pojedinačne stavove specifičnog umjetničkog prosedea.

Ovogodišnja izložba također govori da se Čapar bez obzira na povremene, kraće ili duže ekskurse u druge discipline ili interese, ostaje prvenstveno slikarom, umjetnikom kojega zanima ploha i mješavine pigmeta kojima dolazi do novog asocijativnog diskursa. Jasno je da, unutar ovog globalnog programa, novi radovi svjesno polemiziraju s ranijim djelima istog poetskog kruga, premda su pred nama nova rješenja tematskog i pikturnog izraza. Zanimljivo je uočiti da Čaparova izložba u Splitu ima karakter svojevrzne male retrospektive jer se vraća na početke umjetnikova rada i prvim traganjima za poetskom tajnom koja sinhronizira Bizant i makedonsku folk tradiciju da bi se kasnije sve više očitovale osobena ikonografija i neiscrpan imaginarij mladog umjetnika u asanblazima koji sintetiziraju plastiku srednjovjekovne umjetnosti i nefigurativne oblike (na tragu Lazevskog i Kondovskog). Ako lokalni toponimi i sasvim konkretne prirodne datosti, svijet djetinjstva i uspomene koje se talože u nama, utječu na formiranje umjetničkog pristupa, onda je to sasvim bjelodano u Jansenovom slučaju. Bistri Vardar, zelene krošnje drveća, vriska djece i mirisni zrak koji dolazi s polja, zalasci sunca i drhtaji šarenih cvjetova s malo mašte postaju živa izvorišta inspiracije umjetniku koji romantičnim zanosom pokušava sačuvati zaboravljene adrese koje ostaju njegovi stalni izazov. Izoštrenim okom i emotivnim odnosom Čapar opisuje viđene podatke, detaljistički ulazi u ambijente s kojima započinje dijalog u koji uvlači i promatrače. Posebno mjesto pripada lutkama koje izlaze iz djetinjeg sna koje se u ponoći kolora i nepravilnim oblikom doimaju groteskno. Ali lutka je i simbol razmišljanja o prostoru, ispunjene su dojmovima, mirisima i bojama i traže svoj iskaz u svijetu isprepletene sna i jave. Kao što život sam prepliće materijalne i metafizičke strukture, tako je i poseban život slike (lutke) zapravo permanentno prožimanje njezine materijalne strukture, bojene površine i apliciranih znakovnih detalja sa čitavim poljem slobodnih asocijacija na koje nas autor navodi. Osluškujući pulsiranje tajni u dubinama svog bića Čapar osjeća veliki biljeg praznine, ništa istinski ne postoji do privida, posvuda je borba svjetla i tmine, dok svoj stvaralački napor vidi u ispunjenju praznine. Lutke govore o vidljivom kao nepostojećoj realnosti, upijaju vanjski svijet da bi ga razložile kroz igru, osigurale njezinu blagodat...

Najnoviji radovi koje Čapar donosi prvi put u Split afirmiraju njegov zacrtani put interesa u težnju za perfekcijom likovnog izraza i minucioznosti u izradi. Moglo bi se kazati da novi ciklus, koji se idejama i programom oslanja na ranije razmišljanja, zblizava skulpturu i sliku, optička dimenzija doživljava u dosluhu je s ritmikom i svijetlom koje ima veliku ulogu. Umjetnikove lutke nestaju u sjenama uostalom kao i ljudi i sve što dolazi u naše vidno polje jer je „slikano“ nitima koje su utisnute u čvrstu podlogu uz pomoć mrežica i drugih rekvizita. Ono što ostaje od nekoga tek je trag suštine, vidljivost nevidljivog, u tom kretanju suština kao i život sam ostaju nevidljivi, neizrecivost onoga što jest.

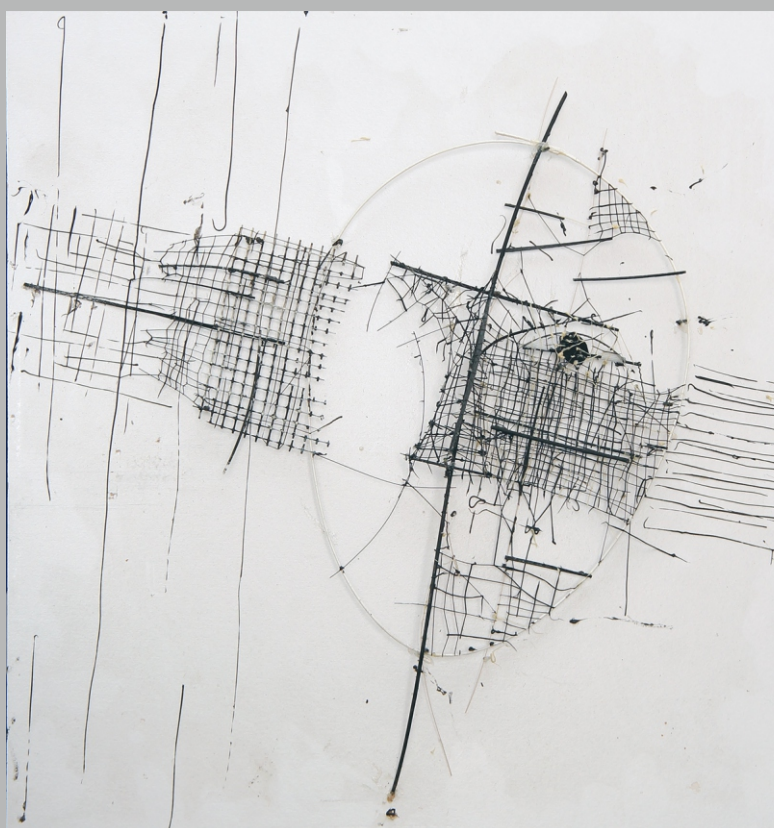
Čapar je ozbiljan umjetnik, omiljen u makedonskim, njemačkim i drugim krugovima znalaca i analitičara, koji ne ostaje tek na tragu igre simultanih trajanja stvarnog i izmaštanog, već teži dubljim spoznajama koje izbjegavaju isprazni i lažni govor stvarnosti. Umjetnikov put pronalaženja vlastitog identiteta nije nimalo lak, ali sugestije i atmosfera u koju nas on uvlači, ne samo na metjerskoj razini već i simboličkoj, nude sasvim iznenađujuće duhove poticaje i emotivnu napetost koja pokreće niz, zašto ne, i filozofskih dilema i pitanja.

Slikarstvo Jansena Čapara već je na samom početku naznačilo određenu samosvojnost, nije se strogo priklanjalo niti jednoj školi, nijednom pravcu, već raslo i razvijalo se u isključivo svom mirnom prostoru iskazujući sposobnost da slikom prenese duhovnu vrijednost, pokrene uzbuđenja i ljudske reakcije.

Tonći Šitin

Trag sjene

Lomljivost prisutnosti
Naslovna stranica: Autoportret, sa samoopipavajućom rukom

Lutke